

ეროვნული სურათის წარმომჩენი ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრები ქართულში

(ანდაზებისა და გამოცანების მაგალითებზე დაყრდნობით)

შესავალი. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ენა ერის კულტურის პროდუქტიცაა და მისი შემდგომი განვითარების საფუძველიც. იგი, ამავდროულად, პიროვნების სოციალური და ეროვნული ვინაობის გამომხატველია და, საერთოდაც: „ენა არის ის, რაც ადამიანს ქმნის ადამიანად“ (ბესარიონ ჯორბენაძე).

ადამიანი იმ კულტურას აკუთვნებს თავს, რომელთანაც დაკავშირებულია წარმოშობით, საცხოვრებელი ადგილით, გარემოთი, აღზრდით, ტრადიციით, ენით, რომელზეც ლაპარაკობს და აზროვნებს. თუმცა, ისიც ნათელია, რომ პერიოდულად ხდება მასში ბევრი რამის „გადააზრება“, ხელახლა შექმნა ან სხვა ხალხთაგან სესხება. ეს რომ ასეა, ამას ყველაზე თვალსაჩინოდ ენა გვიდასტურებს და ეს პროცესი უთუოდ კვლევას საჭიროებს. სწორედ ამიტომ, დღითი დღე აქტუალური ხდება ენისა და ეროვნული კულტურის, ენისა და ხალხის მენტალიტეტის ურთიერთმიმართებათა აღწერა და ანალიზი, რის შესაძლებლობასაც იძლევა ლინგვოკულტუროლოგია ანუ კულტურის შესწავლა ენის საშუალებით, რომელიც, როგორც აღნიშნავენ, „ბენვენისტის პროგნოზით აიგო: ენა, კულტურა, პიროვნება - ტრიადის საფუძველზე (სალომე ოშიაძე).

ეროვნებად/ეთნოსად ენა ადამიანებს კრავს იმ ეროვნულ-კულტურული კონცეპტების მეშვეობით, რომლებიც იძლევიან გარკვეულ სულიერ ღირებულებით პარადიგმას და ქცევის იმ მოდელებს, რომელთა მიზანძვა რეკომენდებული ან აკრძალულია. ამ შემთხვევაში კონცეპტები, როგორც მენტალური ერთეულები, არამარტო გაიაზრებიან, არამედ განიცდებიან კიდევ, უფრო ზუსტად, მათ მიმართ ვლინდება სიმპათიისა და ანტიპათიის ემოციური მიმართება (სტეპანოვი). კონცეპტი გამოიხატება მთელი რიგი ენობრივი შესაძლებლობებით: სინონიმებით, თემატური ველებით, ანდაზებით, ფოლკლორული და ლიტერატურული სიუჟეტებით, ქცევის სტერეოტიპებით და სხვა, რაც მიუთითებს მათ მნიშვნელოვნებაზე ადამიანის ცხოვრებაში და რაც ქმნის კონცეპტუალურ სფეროს, სადაც კონცენტრირებულია ერის მატერიალური და სოციალური კულტურა და წარმოადგენს ენობრივ-კულტურულ ცოდნათა ერთობლიობას, პარამეტრებს, რომელიც შეესაბამება ეროვნულ მენტალობას, როგორც მისი მატარებლების მიერ სამყაროს ხედვის საშუალება (სალომე ოშიაძე).

ჩვენი კვლევის მიზანია ვაზისა და ღვინის, როგორც ქართული მენტალობის გამომხატველი კონცეპტების და მათთან დაკავშირებული ეროვნული სურათის წარმომჩენი ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრების შესწავლა ლინგვოკულტუროლოგიური ანალიზის საფუძველზე ანდაზებსა და გამოცანებში, რომლებიც ამ მხრივ ერის მატერიალური და სულიერი კულტურის გამოსავლენად საუკეთესო, შეიძლება ითქვას, მსუყე მასალას იძლევა.

მსჯელობა: ანდაზები ქვეყნის ლინგვისტური სიმდიდრეა, წარმოიშვა ხალხის წიაღში და წარმოადგენს მათი შემქნელი ხალხის ფსიქოლოგიისა და სოციალური ჩვეულებების

ანარეკლს, ისინი ფორმირდება ენის წიაღშივე და შეიცავენ ისეთ ნიშანდობლიობებს, როგორცაა: ა) ტრადიციების ამსახველობა; ბ) დამრიგებლობა; გ) საყოველთაოდ აღიარება; დ) სისხარტე, რომ ვინც მოისმენს, ადვილად დაიხსომოს და შემდეგ გაიმეოროს. გარდა ამისა, ა) ანდაზას ახასიათებს ვარიანტულობა; ბ) ბევრ ანდაზას რიტმული წყობაც აქვს (ლევან კვაჭაძე).

ისმის კითხვა: რომელ ერს მივაკუთვნოთ ამ მხრივ პრიორიტეტი, არსებობს კი მეცნიერულად დასაბუთებული ანალიზი იმისა, რომ პატიოსნება, გულწრფელობა, სიმამაცე, უქნარობა ან მოტყუება - ანდაზებში გამოხატული ეს, და კიდევ სხვა მრავალი თვისება, დამახასიათებელია ერთი, რომელიმე ერისთვის და უცხოა მეორისათვის? რა თქმა უნდა, არა, თუმცა ისტორია გვიჩვენებს, რომ ყველა ერს აქვს რაღაც განსაკუთრებული, მისთვის დამახასიათებელი და მკვეთრად გამოხატული რომელიმე თვისება.

ჩვენი ინტერესის ფარგლებში განხილულმა ვაზისა და ღვინის შემცველმა ანდაზებმა და გამოცანებმა შესაძლებლობა მოგვცა, გაგვერკვია:

ა) რას წარმოადგენს ქართველი ხალხისათვის მენტალურად ღვინო, როგორც სასმელი და, ასევე, ზოგადად, ვაზი და ყურძენი;

ბ) რა ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრები იკვეთება ღვინის მოხმარებაზე/მიღებაზე;

გ) რა დამოკიდებულება აქვთ ქართველებს ვაზთან, ღვინოსთან მიმართებით - რამდენად მნიშვნელოვანია მათთვის ისინი, როგორც შესადარებელი ობიექტები და რა ლინგვოკულტუროლოგიურ პარადიგმას ქმნიან ამ მხრივ ეროვნული სურათის წარმოსაჩენად.

ა/. საკითხის შესწავლა, უპირველეს ყოვლისა, მკაფიოდ წარმოაჩენს ქართველი ერის მენტალობას და ტრადიციას თაობებებისათვის გადასაცემად, რომ ღვინო უნდა იყოს ხარისხიანი - სუფთა და არა წყალწყალა (ზედმეტი მინარევების გარეშე), დამკვლევადი და არა მაჭარი; სამარგებლო და არა მაწყენარი; დასაღვეად გემრიელი/სასიამოვნო; ღვინო უკეთესია ბარის, ვიდრე მთის; ღვინოს განსაკუთრებული მოვლა და გაფრთხილება სჭირდება, თუ არ მიხედვ, გაფუჭდება:

- არც წყალია, არც ღვინო;

- მაჭარი უნდა დაღვინდესო;

- პური და ღვინო ძველი სჯობია, ბატონი კი ახალიო;

- ღვინოს დავლევ მარგულსა, არც წელს მატკენს, არც გულსა;

- თივა მთისა სჯობს რეგვენო, პური და ღვინო ბარისა;

- კარგი ღვინის ნაძირალი, კარგი კაცის ნაცოლარი;

- ერთმა თავმა ცხრა ქვევრი წაბილწაო.

ბ) დაკვირვებამ ცხადყო, რომ ღვინის მოხმარებასთან დაკავშირებით ქართველ ერს არაერთი ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრი აქვს დასამახსოვრებელი, დასაცავი თუ გასათვალისწინებელი, კერძოდ:

ვალდებულება სტუმარ-მასპინძლობისა და უფროს-უმცროსობის ტრადიციის პატივისცემისა:

- პური და ღვინო სტუმარსა, წავა შინ მოაგონდებაო;

- ჩვენსას მოხვალ ღვინოს ყლურჭავ, თქვენსას მოვალ - თვალებს ხუჭავ;

- ჩემი პურ-ღვინით გამამდარი, ცას მევე მატეხს თავზედაო;

- ღვინო უფროსსაო, წყალი - უმცროსსაო;

- დიაკვანს რომ ღვინო მოსწყურდება მღვდელს მიაწოდებს, შემდეგ ჯერი ჩემზედ მოვაო.

ღვინის დალევას ცოდნა/შნო სჭირდება (ყველას არ შეუძლია); რომ ღვინო ზომიერად უნდა დალიო, რადგან გადამეტებულ მოხმარებას, შესაძლოა, ბევრი უარყოფითი შედეგი მოჰყვეს - ყველაფერი: გონება, ნამუსი, ქონებაც კი დაგაკარგვინოს:

- კაი სიტყვა - კაი მოქმედი, კაი ღვინო - კაი მსმელი;
- ღვინით გალახულს, ჯოხით გალახული ჯობიაო;
- ღვინომ კასრი გახეთქა და კაცს რაღას უზამსო;
- ღვინომ ხე გახეთქა და კაცს რაღას უზამსო;
- ღვინო ქვევრსაც ხეთქავსო;
- ღვინო გართმევს გონებასაც და ქონებასაცო;
- ღვინოს დაუმეგობრდები და ნამუსს დაემშვიდობებიო.

სემანტიკურად მნიშვნელოვანია ნათლად გამოხატული ბრძნული ეროვნულ-დიდაქტიკური პათოსი - ღვინო ზომიერად მოხმარებული ჯანმრთელობისათვის სამარგებლოა, ადამიანს ალაღებს, ამხიარულებს, აალაპარაკებს, სიმართლეს ათქმევინებს, ხოლო გადამეტებული კი - საზიანოა, მავნებელი:

- ღვინოსაც ვსვამ, მაყრულსაც ვმღერიო;
- ღვინო ადამიანს აალაპარაკებსო;
- ღვინო კაცს სწორეს ათქმევინებსო;
- რაც ფხიზელს გულში აქვს, ის მთვრალს ენაზე აკვრია;

მაგრამ:

- ღვინოში მეტი ხალხი იხრჩობა, ვიდრე წყალშიო;
- ღვინომ თქვა ჭიჭინაურმა: უცეცხლოდ წამოვდულდები, ჭკვიანსა კაცთან ბრძენი ვარ,

გიჟ კაცთან წამოვგიჟდები;

- ღვინო მუნჯს ენას ამოადგმევინებს და ბრძენს დაამუნჯებს;
- ვინც სვამდა, ისევ იმას სწყუროდაო;
- ღვინოს დაუმეგობრდები და ნამუსს დაემშვიდობებიო.

გ) განსაკუთრებულად აღსანიშნავი და ხაზგასასმელია, თუ რა დამოკიდებულება აქვთ ქართველებს ღვინოსთან მიმართებით - რამდენად მნიშვნელოვანია მათთვის ის, როგორც შესადარებელი ობიექტი და რა ლინგვოკულტუროლოგიურ პარადიგმას ქმნის ეროვნული ზოგადი სურათის წარმოსაჩენად.

ამ მხრივ დგინდება, რომ ღვინოს, როგორც სასმელს, გამორჩეულად აღმატებული ადგილი უკავია ქართველი ადამიანის ცხოვრებაში, მისი ლინგვოკულტუროლოგიური პარადიგმა შემდეგია: ღვინოს არ ეღალატება; ღვინის მოპარვა დაუშვებელია; ღვინო შემრიგებელი სასმელია; ღვინის გაყიდვა არასახარბიელოა, უკეთესს ვერაფერს შეიძენ; ღვინო არასოდესაა დამნაშავე; ღვინო მარგებელია, კაცს არ ავნებს, ამხიარულებს; ღვინო ვერ/არ უნდა მოგერიოს/არ უნდა დაგჯაბნოს; ზომიერი ღვინო შეუძლებელსაც კი შესაძლებელად აქცევს; ღვინო ქართველი კაცის ოჯახში გამოუღვევლად უნდა იყოს:

- ღვინოსა და პურს არ ეღალატებისო;
- პარკით პურს ნუ მომპარავ და გოგრით ღვინოსაო;
- ჭიქა ღვინომ ამოღებული ხმალი ჩააგოო;
- აღებულმა ჭიქამ, ამოღებული ხმალი შეაჩერაო;
- გლეხმა კაცმა რა გაყიდაო? პური და ღვინოო; რა იყიდაო?- ისევ ისაო;
- ღვინო კი არა, მსმელი აშავებსო;
- ღვინომ ქვევრი გახეთქა, კაცი ვერაო;
- ყვავმა დალიოს და ბულბულად იქცესო;
- მუსულმანმა ერთი ჭიქა ღვინო ნეხვს დაასხა - აყვავოსო;
- ღვინო თხლეზე რომ დავა, მაშინ გაგემრიელდებაო;
- ბაბე ცხონდეს სხვის პურ-ღვინოზეო;

- ვაი ჩემო ტიკჭორაო, რა ცუდ საქმეს მიჭორაო, შენ თუ ღვინოს გამომიღევ, ვიცი კარგად მიგტორავო.

ლინგვოკულტუროლოგიური თვალსაზრისით, ცალკე გამოვყავით ანდაზები, რომლებშიც კონცეპტ ღვინოს ალეგორიული, მეტაფორულად სიბრძნის შემცველი დატვირთვა აქვს და სხვადასხვა, ზოგადი მნიშვნელობითაა გამოყენებული, ასეთ დროს მთლიანად ანდაზას აქვს არა ინდივიდუალურად ვინმესთან მიმართული, არამედ საერთო მნიშვნელობის მქონე აზრი, რითაც იზრდება ტექსტში მისი გამოყენების ეფექტურობა (ნაზარიანი); მაგალითად:

შეუცვლელი არავინაა:

ვაი, ბატონო, მეღვინე მოგიკვდაო და ვაი მეღვინის ბრალი, თორემ ბატონი მეღვინეს კიდევ იშოვნისო.

ვალის აღება კარგი არ არის:

ნისიად ნაყიდი ღვინო ორჯერ ათრობსო.

საქმის დაბოლოებამდე არ უნდა იზეიმო:

ღვინო არსად იყო და ეშმაკები ტიკებს ალბობდნენო.

ღვინო, როგორც ქრთამი, მიზნის მისაღწევად გამოყენებული საშუალება:

„წისქვილს ჩემი ეყაროს და ვინც რა უნდა თქვასო,

ხაჭაპურები და ღვინო ხომ თავისას ფქვავსო,

ვინც რა უნდა თქვას, ჩვენ კი ჩვენი ვთქვათო“.

სიძუნწე საძრახისი თვისებაა:

წუწურაქა კაცის ღვინო, კაჭკაჭს დააჩხავლებსო.

ზოგიერთი სასულიერო პირის სიხარბე და ირონიული ტონით გამოხატული დამოკიდებულება:

- მღვდელიო, რა გირჩევია: ქალი, ქადა, ქათამი თუ ღვინოო.

- ქალმა ქადა და ქათამი მარანში წამოიღოსო.

ეროვნული სურათის წარმომჩენი ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრები, მიუხედავად მასალის სიმწირისა, მაინც საკმაოდ შთამბეჭდავი აღმოჩნდა ვაზთან/ყურძენთან და ღვინოსთან დაკავშირებულ გამოცანებში.

ვფიქრობთ, ანდაზების მსგავსად, გამოცანებსაც გააჩნია როგორც შემეცნებითი, ასევე მხატვრულ-ესთეტიკური ფუნქცია. მათი სხარტი, ლაღი ტონი დადებითად განაწყობს დიდებს თუ პატარებს. ზოგადად, ისინი „მალზე პოპულარული ყოფილა უძველეს დროსაც. მათ არა მარტო გართობითი ფუნქცია ჰქონდა, არამედ, უმთავრესად, იყენებდნენ, როგორც ადამიანის სიბრძნის, გონებამახვილობის შემოწმების ერთ-ერთ ძირითად საშუალებას“ (ბარდაველიძე). გამოცანებისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებებია: ორმხრივი კომუნიკაცია, მთქმელისა და ამომცნობის არსებობა, იდუმალეობა, სათქმელის დაფარვა, მეტაფორული ხასიათი, პრესუპოზიციური ცოდნის აუცილებლობა, დიდაქტიკურ-მორალური ფუნქცია, რიტმის და რითმის აუცილებლობა (თეა შავლაძე).

ჩვენ მიერ მოძიებული გამოცანები დავაჯგუფეთ შემდეგი სახით:

ა/. პასუხად ამოსაცნობია ღვინო:

1. დედა ისევ ცოცხალი მყავს, მიწაშია წვეს ძირსაო, / ჩემი დანახვა კაცისთვის მართლა რომ რამედ ღირსაო, / მაგრამ ვინც შემებრძოლება, ის ვერა ნახავს ლხინსაო, /

წაუქცეველს არ გავუშვებ ვაჟკაცად ნაქებ გმირსაო, / ჭკუას, გონებას, ავურევ, ჩავავდებ სადმე თხრილსაო, / თუ თავი არ დამანება, გავუჩენ მუდმივ ჭირსაო;

2. ჯერ მწარეა, მერე ტკბილი, ბოლოს კი მატირებელი;

3. „ბაღჩაში ფური აზია, ძუძუ ასხია მრავალი, / რძე უხვად გამოწველილი შორს გზაზე არის მავალი, / გემო მჟავე აქვს მანანას შეედარება ფერთა, / უზომოდ მისი დამლევი, მიწასა დაჰგვის წვერითა“;

4. ცოტა წამალია და ბევრი - საწამლავიო.

ბ/. პასუხად მოიაზრება თანამიმდევრობა: ვაზი, ყურძენი და ღვინო

1. კუტი მამა, მარგალიტი დედა და გიჟი შვილი;
2. მამა კოჭლი, დედა ბრუციანი, შვილი ფეთიანი;
3. მამა დაგრებილი, დედა დაჭყლეტილი, შვილი გადარეული;
4. დედასა ვჭამთ, შვილსა კი ვსვამთ, ორივე გემრიელია;
5. დედა ახალი სჯობია, შვილი - რაც უფრო ძველია;
6. დედა მყავდა ხელი მრუდი, დაი მყავდა დარი მზისა, ძმა ისეთი მოჭიდავე, წამქცეველი ადამისა.

გ/. პასუხი მოიცავს ღვინის ჭურჭელს: ქვევრი, ტიკვი, ძაბრი

1. გამოცანას მოგახსენებ ჩვენს გაბერილ თხაზედაო, პირში სული აღარ უდგას, ღვინოს კი სვამს ძალზედაო.
2. ცოცხალია - ბალახსა სძოვს, მოკვდება და ღვინოსა სომს.
3. მიიწმინდა, მოიწმინდა, მიისკილისკამურაო, ქვევით მელიყური ყარა, ჩაითხელითხამურაო.

კვლევამ გვიჩვენა, რომ გამოცანებში გამორჩეულად საინტერესოა ღვინის, ვაზისა და ყურძნის დასახასიათებლად გამოყენებულ ეპითეტები, რომელთა დიდი ნაწილი უარყოფითი სემანტიკის შემცველია, თუმცა ყურადღებამისაქცევია ის, რომ არც ერთი მათგანი არ გამოხატავს მთქმელის უარყოფით დამოკიდებულებას თითოეული მათგანის მიმართ, პირიქით, მხოლოდ დადებითი ემოციური იერისა და განცდის მატარებელია. აღმოჩნდა, რომ ქართველისათვის ღვინო, ვაზი და ყურძენი მამაა, დედა ან შვილი, რომლებიც შეიძლება იყოს განსხვავებული, თუმცა აუცილებლად განსაკუთრებული, ანგარიშგასაწევი, მოსაფრთხილებელი:

ღვინო	მოჭიდავე, წამქცეველი ადამისა, გიჟი, გემრიელი, ფეთიანი, მწარე, ტკბილი, მჟავე, ძველი, გადარეული, მატირებელი.
ვაზი	დაგრებილი, ხელი მრუდი, კუტი, კოჭლი.
ყურძენი	დაჭყლეტილი, დარი მზისა, გემრიელი, მარგალიტი, ბრუციანი

ენაში ასეთი რამ ჩვეულებრივი მოვლენაა, რომელსაც ლ. კვაჭაძე ძალიან კარგად განმარტავს: „სიტყვის მნიშვნელობას შეიძლება ახლდეს ესა თუ ის ემოციური იერი, რითაც მთქმელი გამოხატავს თავის დადებითს ან უარყოფითს დამოკიდებულებას სიტყვით აღნიშნული საგნისა თუ მოვლენისადმი. ასე მაგ., უხეში, უარყოფითი მნიშვნელობის სიტყვით, შეიძლება გამოიხატოს სათუთი გრძნობა, ალერსი, დადებითი შინაარსის სიტყვით კი - დაცინვა, ზიზღი, სიძულვილი, ათვალწუნება“ (ლევან კვაჭაძე).

კონცეპტუალურად, ანდაზების მსგავსად, დიდაქტიკური ელემენტები შეინიშნება გამოცანებშიც - აქაც ეთიკურ-ზნეობრივი პარამეტრია ის, რომ ღვინო ზომიერად მოსახმარი სასმელია, ბევრი ღვინის დალევა უსიამოვნებებს შეგამთხვევს:

1. „მაგრამ ვინც შემებრძოლება, ის ვერა ნახავს ლხინსაო, წაუქცევებს არ გავუშვებ ვაჟკაცად ნაქებ გმირსაო, ჭკუას, გონებას, ავურევ, ჩავაგდებ სადმე თხრილსაო, თუ თავი არ დამანება, გავუჩენ მუდმივ ჭირსაო“;
2. „უზომოდ მისი დამლევი, მიწასა დაჰგვის წვერითა“;
3. „ჯერ მწარეა, მერე ტკბილი, ბოლოს კი მატირებელი“;
4. „ცოტა წამალია და ბევრი - საწამლავიო“.

დასკვნა: ამდენად, ანდაზებისა და გამოცანების ლინგვოკულტუროლოგიურმა ძიებებმა ცხადად დაგვანახვა, რომ ისინი, მართლაც, მკაფიოდ წარმოაჩენენ ეროვნული სურათის ეთიკურ-ზნეობრივ პარამეტრებს, რომელთა შორისაც ვახსა და ღვინოს განსაკუთრებული ადგილი უკავია. ორივე მათგანი, უდავოდ, ეროვნული ნიშნით მარკირებული კონცეპტებია, რომლებშიც ქართული მენტალობის ბრძნული ტრადიციული მახასიათებლებია ასახული და თაობიდან თაობას გადაეცემა, თუმცა საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ აღნიშნული კონცეპტების განხილვა სავსებით შესაძლებლად მოჩანს უნივერსალური კონცეპტების ჭრილშიც, რამეთუ მათი გამოხატულება საკმაოდ მრავალფეროვანია (ენობრივი სინონიმები, თემატური ველები, ფოლკლორული და ლიტერატურული სიუჟეტები, ქცევის სტერეოტიპები, მატერიალური კულტურის საგნები და სხვა). საბოლოო აზრის ჩამოყალიბება კი მხოლოდ საკითხის მრავალმხრივი და სიღრმისეული ანალიზით გახდება შესაძლებელი.

ლიტერატურა:

- კვაჭაძე, ლევან. (1981). ქართული ენა, ნაწილი I, თბილისი: განათლება
- ომიაძე, სალომე. (2009). ქართული დიდკურსის კულტუროლოგიური პარადიგმა. თბილისი.
- Назарян А. Г. (1976) фразеология современного Французского языка. Москва.
- ქართული ანდაზა ინგლისური, რუსული, გერმანული და ფრანგული შესატყვისებით. შემდგენელი -პროფესორი მანანა მიქაძე. გამომცემლობა „მერიდიანი“. თბილისი, 2013წ.
- შავლაძე, თეა. (2011). „არის თუ არა პოლინდრომი გამოცანა?“ კულტურათაშორისი კომუნიკაციები №16.
- ჭუმბურიძე, ზურაბ. (1965). ქართული ანდაზები. თბილისი: ლიტერატურა და ხელოვნება.
- ხორნაული, ვანო. (1984). ქართული ანდაზები. თბილისი: ნაკადული.
- ჯორბენაძე, ბესარიონ. (1997). ენა და კულტურა. თბილისი.

Geldiashvili Nunu

Telavi State university

Telavi, Georgia

Ethnic and Moral Aspects Expressing National Image in Georgian Language

(based on proverbs and riddles)

Abstract

The manuscript deals with the aspects describing national image in Georgian proverbs and riddles. In particular, vines and wine are analyzed as concepts expressing the Georgian mentality

marked with a national sign. The results of the qualitative method approximately explain what the Georgian considers these concepts to be traditional and with what specific characteristics they are presented in the phraseology of the language. At the same time, these realisations create wise ethical and moral parameters and pass them down from generation to generation. The topic of Georgian proverbs is quite interesting in this regard: the quality of wine and its positive properties; the tradition of superiority while drinking wine and the respect towards this tradition; negative consequences caused by excessive intake of wine; the superior role of wine, which it plays in the life of any Georgian; allegoricality (no one is irreplaceable; taking on debt is not good; one should not celebrate until the end of the work; wine as a bribe; stinginess is a repulsive trait); The epithets of negative semantics used in the riddles with vine, grapes and wine are special, which in reality are loaded with tender, loving attitude of the speaker (vine - twisted, lame; grapes - crushed, boss-eyed; wine - crazy, nutty, wacky... etc.

Based on the results of the research, the manuscript raises the question that the discussion of the concepts of grapes and wine is quite possible in terms of universal concepts, because their linguistic expression is quite diverse (synonyms, thematic fields, folklore and literary stories, stereotypes of behavior, objects of material culture, etc.). However, the formation of the final opinion will be possible only with a multifaceted and in-depth analysis of the issue, which involves the following stage of the research.